

само насторожує європейців і зміна політики щодо Ірану. Певна напруженість також виникла влітку 2017 року на фоні можливого блокування США створення «Північного потоку-2». Який в майбутньому буде головним предметом протистояння адміністрації Трампа з Росією на європейському театрі зовнішньої політики США.

Список використаних джерел:

1. Зовнішня та внутрішня політика США у 2018: прогноз UIF – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylya.net/special-projects/ukrainian-institute-future/zovnishnya-ta-vnutrishnya-politika-ssha-u-2018-prognoz-uif.html>.
2. Trump's Team of Rivals, Riven by Distrust [Електронний ресурс] // Foreign Policy – Режим доступу: <http://foreignpolicy.com/2016/12/14/trumps-team-of-rivals-riven-by-distrust>.

Лукашенко Є.М.

аспірант,

*Науковий керівник: Вдовичин І.Я.
доктор політичних наук, професор,
Львівський національний університет
імені Івана Франка*

НЕГАТИВНИЙ КАДРОВИЙ ВІДБІР ПРИ АВТОРИТАРИЗМІ І ТОТАЛІТАРИЗМІ

Видатний австрійський економіст, філософ і політолог, лауреат Нобелівської премії Фрідріх Август фон Гаек у своїх працях переконливо доводить, що особливості авторитаризму і тоталітаризму не є випадковими. Тоталітарні ідеології будуються надзвичайно жорстко і послідовно. Якщо прийняти їх базові ідеї як істинні, то вже важко уникнути певної лінії послідовності всіх подальших висновків. Тоталітаризм – це «чистий» колективізм, повністю очищений від індивідуалізму. Ідеологічною сутністю тоталітаризму є організація, яку його прихильники розуміють як повне підкорення індивіду владі. Сильний уряд, чи вождь і слабка людина – таке співвідношення є ідеалом для тоталітаризму. Людина, або керує, або підкоряється. Кожному відведено своє місце у суспільній ієрархії, відповідно, кожний виконує свою функцію. У тоталітарному розумінні, справжня держава – це держава чиновників і підлеглих їм робітників, без приватної власності на засоби виробництва [1].

При тоталітаризмі не держава існує для людини, а людина живе для держави. Тоталітаризм засуджує свободу, вважаючи її егоїстичним ідеалом. Мета свободи, на думку тоталітаристів, у тому, щоби змусити людину служити власним «шкірним» інтересам, а не вождю і правлячій партії.

Фрідріх фон Гаек вважає, що існує три головні причини, чому велика і потужна група людей із близькими поглядами буде у будь-якому суспільстві включати у себе не кращих, а гірших кандидатів. Тобто, відбір буде фактично

негативним, вибиратимуть не кращих із кращих, а гірших із гірших. Критерії, згідно яких формуватиметься група матимуть виключно негативний характер.

Перш за все, чим більш розумово розвинуті та більш освічені люди, тим більш різноманітні їх погляди і смаки та складніше очікувати від них однакості із приводу будь-якої конкретної системи цінностей. Відповідно, щоби досягнути максимальної однакості поглядів група мусить набирати до своїх лав членів для яких характерний низький моральний та інтелектуальний рівень, а, також, примітивні грубі смаки та інстинкти. Це зовсім не означає, що люди є аморальними, але саму багаточисельну ціннісно-однорідну верству населення складають люди, моральний рівень яких є відносно невисоким. Образно можна сказати, що цю частину суспільства поєднує найменший загальний моральний знаменник. Тому, якщо потрібна багаточисельна група, що буде достатньо сильною, щоби нав'язувати всьому суспільству свої погляди і цінності не варто звертатися до людей із розвинутим смаком і світоглядом. Найбільше підійдуть «люди натовпу», чи інакше, «люди маси», як найменш оригінальні, але здатні здійснювати тотальний ідеологічний тиск на суспільство завдяки своїй багаточисельності. Проте, якби потенційний диктатор покладався лише на людей із примітивними і схожими інстинктами їх все одно було би недостатньо, ні кількісно, ні, головне, якісно для виконання поставлених задач. Тому, неможливо обмежитися тільки залученням кандидатів подібного роду [2, с. 144].

Тоді в силу вступає другий негативний критерій відбору. Найпростіше добитися підтримки у людей легковірних і слухняних, що не мають власних переконань та згодні прийняти будь-яку готову систему цінностей, достатньо лише посильніше втовкмачувати її їм, повторюючи часто і голосно. Таким чином, лави тоталітарної партії будуть поповнюватися людьми емоційними із нестійкими поглядами, легко піддаючимися чужій нав'язливій думці.

Третій, ймовірно, самий важливий критерій необхідний для будь-якого політика, що старається згуртувати свою групу, полягає у тому, що люди взаєморозуміння швидше і краще знаходять на основі протиставлення себе іншим та на ксенофобії. Як, наприклад, ненависть до чужинців, чи до зрадників, чи до дисидентів, чи до багатих, або бідних. «Ми» і «вони», «свої» і «чужі» – саме на таких протиставленнях побудована свідомість будь-якої спільноти та саме це протиставлення підштовхує до боротьби, надихає відчуттям власної кращості і вищості. Образ ворога об'єднує сильніше за будь-що. «Ми» завжди добрі, тому, що це ми, «вони» завжди погані, тому, що «вони» не «ми». Будь-який політичний діяч, щоби досягнути масової підтримки, обов'язково використовуватиме, у своїх інтересах, образ ворога, як внутрішнього, наприклад, «кулаки», «дисиденти», так і зовнішнього, наприклад, «імперіалісти», «капіталісти». Будь-який політичний лідер, що намагається виховати у мас беззастережну відданість, у першу чергу, буде регулярно пояснювати, хто такі «ми», а хто такі «вони», і чому «ми» кращі, а «вони» не заслуговують на співчуття. Образ ворога, зовнішнього, чи внутрішнього, є обов'язковим атрибутом у арсеналі будь-якого диктатора. Таке протиставлення властиве будь-якій груповій свідомості та є тим «цементом»,

що скріплює ряди тоталітарних партій у їх «священній» боротьбі проти ворога. Диктатор, як правило, виправдовує свою диктатуру необхідністю протистояння ворогу, тобто наявність ворога, що загрожує, є легітимацією для існування диктатора, бо якщо не має ворога, то і потреби у диктаторі, також, не має [2, с. 145].

У авторитарних та тоталітарних державах єдину мету для всіх встановлює верховний вождь, тому для звичайного чиновника, чи партійного функціонера, що сам, фактично, є інструментом в руках вождя, важливо, ради власного виживання не мати жодних моральних переконань і обмежень. Але бути беззастережно особисто відданим своєму лідеру та готовим на все, без винятків. Члени колективістського суспільства не повинні мати відмінних власних ідеалів, чи уявлень про добро і зло, від тих, що сповідує вождь та його партія. У таких умовах несвободи люди, що сповідують власні «не такі» переконання не матимуть, ні можливості, ні стимулів займати державні посади. Проте, люди аморальні, що прагнуть влади, ради неї самої, щоби отримувати задоволення від того, що інші їм підкоряються та, що вони частина великої машини, проти якої ніхто не здатний протистояти, охоче претендуватимуть на державні посади. А, також, охоче виконуватимуть, так звану «брудну» роботу, таку наприклад, як залякування, переслідування, стеження, що, на думку партійного керівництва, необхідна задля досягнення вищої мети. Люди, які мають моральні переконання не стануть її виконувати, тому готовність до «брудної» роботи, у авторитарних і тоталітарних суспільствах, є пропуском до кар'єри і влади. Відповідно створюється система негативного кадрового відбору, коли, чим більш людина є аморальною і безпринциповою, тим більше у неї шансів зайняти високу посаду [2, с. 154].

Список використаних джерел:

1. Хайек Фридрих Август фон Индивидуализм и экономический порядок / Фридрих Август фон Хайек; перев. с англ. О. Дмитриева. – Челябинск: Социум, 2016. – 432 с.
2. Хайек Фридрих Август фон Дорога к рабству / Фридрих Август фон Хайек; пер. с англ. М. Гнедовский. – М.: Новое издательство, 2005. – 264 с.
3. Хайек Фридрих Август фон Право, законодательство и свобода: Современное понимание либеральных принципов справедливости и политики / Фридрих Август фон Хайек; пер. с англ. Б. Пинскера и А. Кустарева / под ред. А. Куряева. – М.: ИРИСЭН, 2006. – 644 с.